

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

26. Protex nouus Riccium expellit vt domum eius possideat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

tutriculæ horologium cum imposuisset, ære procul sonoro, horas populo indicans, eius tanquam miraculi prouincias vltimas impleuit fama; præter hæc ne sibi pergerent de principatu elegantia blanditi, omninque barbariem in Occidentales reicere, grandia coram pandebat volumina ex topographicis compacta tabulis, omnique genere nostratis architectonicis cuius membratim partes in ædificiis Europæorum monstrabat attonitis, suaque iam licet auro illusa spernentibus velut puerilia & casta maiestatis. Cella igitur, nec solum ex nouis sed veris hausta de Deo, de religione, de rebus Europæorum opinione vaporati, cordatissimi homines cum Gubernationis suæ Prouincias attingissent, tam multa de iis tanta autoritate referebant, nemo vt esset quin vniam aliquem de nostris cuperet: eadem quoque occasio Christianitati in Regnū Cocinsinæ initiū dedit, quod eius Legatos professionem clientelæ solenni munere instauraturos apud Regem Sinatum, excepisset de more Riccius, inuisentes, iisque Sinensis Catechismi de quo nuper est actum, exemplaria plurima donasset, quibus suus constitit deinceps fructus. Sciaochini verò Christiana res magnis accessionibus augebatur, baptisimi solennibus publicis, & collatis de celo supra vim naturæ beneficiis; quodque omnem vicit expectationem matronæ illustres, seuerissima custodia mortalium oculis subductæ profitebantur Christum, maritorum enim & filiorum ministerio eruditæ, vna supererat, & superabatur denique difficultas capitis detegendi quantum opus erat vt vitali aqua tingerentur. His & similibus reficiebatur Riccij labor assiduus, farente licet in eius exilium Quanceo Metropoli, quæ tandem aliquando ministrum nacta, votis nefariis obsequentem Sciaochino illum, quod tamdiū contenderat; expulit, sed feliciori exilio quàm desiderari ab eo potuisset, in regni videlicet mediterranea, & interiorem eiusdem Prouinciæ partem, quæ vberiori prouentu coleretur & fundendi se latius faciliores vias nostris aperiret Christi que nomen, vt postmodum factum est in vtramque Pechinensem, & Nanchinensem regiam portandi. Nouo itaque Proregi Cantonensis Prouinciæ breui viuis exempto subrogatus est Scezaius nomine, qui præfuerat Quansienfi, homo ambitiosus & auarus, inanitate honoris, & pecunia, omnia metiri solitus; quod prima Quanceum suo damno sensit ingrata ciuitas, quæ dum sibi læta de eiecto Riccio adplaudit, huius hirudinis inexpleta fame emuncta & exhausta, suas de Riccio implacabiles querelas in Proregem sed frustra conuertit. Hic Prouinciam subiturus, Veei in eius confinio constitit, quoad ipsi de fisco regio ædificatum esset palatium, quod vetus aliud decessoris morte sibi crederet ominosum: ad ornatum enim & supellectilem quod spectabat, noua semper ex eodem fisco nouis Gubernatoribus instruuntur. Veei dum feruent saluatorum officia; Tansiaus ille Sciaochinensis de quo nuper, homo ad omnia venalis, incendit illum cupiditate templi in vrbe Sciaochino, immortalitati suæ consecrandi. Locum à Pa-

26.
Prorex nouus Riccium expellit vt domum eius possideat.

tribus incolæ peramœnum, & turris publicæ vicinîa celebrem; ædes eorum profanam, & sacram ex Europæ architectonicis canone constructas, quibusvis Sinensibus spectabiliores; posse de cætero cum adibus campum, magna urbis approbatione iis eripi, quæ tam pridem illorum exilium, tam ardentè urgebat, ut si hanc eorum liberaret odiosissimo pondere, vna & templi promeriturus honorem esset, & templum illic habiturus. Hæc scelestum Proregem, suo iam subactum genio, facile sibi abstulerunt. Mandar Sciaochinensi Lincitano, multis sibi testibus compertum, religiosos externos ad nouam turrim habitare complures, viros ingenio sagaces; miris quibusdam spectandis incantatum vulgus sibi obstringere; ædes ad flumen, & nauigiola possidere, quibus Macaum perferret quicquid in regno moueretur. Sæpius in die ad confertas domi conciones verba facere, sustulisse in turrim cimbalum, pulsu horas spontaneo, tangente ut ferunt nemine stupenti populo nuncians, librorum expanâ copia, & scientiarum omnium ostentatione, cerebro vertere adentes: nouis denique doctrinis, & regno ignotis religionibus imbuere homines, & initiare. De his ipse iure cognoceret, ac si ex veris relata comperisset, indiceret exilium Patribus Macaum, vel si mallent ad templum Nanhua. Probè gnarus Proregis Lincitanus, illico intellexit demandari sibi examen causæ illius arbitrio contra ius damnatæ, proin cognitione omni abstinuit, quod certò videret in eorum absolutionem desituram quos volebat Prorex, fontes, infontes condemnari. Gubernatori, & Riccio significauit clarè de discessu. Dolere se grauiter, quod nec æquitati, nec suæ in Riccium beneuolentiæ re vlla obsequi valeret, vim se pati inuitum, quòd summo imperio non ratione ageretur; Nanhua fideret secederet; curæ sibi futurum (quod sanctè spondebat) ut Prorege, Magistratu defuncto reuocaretur Sciaochinum. His sibi amici fidelis vilis officium explese insecuti non potuit quantumuis rogante Riccio ut causam integrè ad finem perduceret; sed nec Mandarinis tametsi valdè volentibus, quicquam succurrebat quo solarentur acerbum casum, præter sterilem miserationem, cum execratione violenti, & iniusti Proregis, qui iam semityrannus in vrbe audiebat. Quare huius præcepto, licet iterato, negabant se vnquam subscripturos, ne communionem apertæ iniuriæ manus polluerent, hoc illorum renisu, & necessitate potentis Piratæ à Prouincia auertendi, festinatio Proregis inhibita, tantum dedit Riccio temporis, quanto egebat ut excurreret Macaum, & consulto Valignano redux, octodecim Ethnicos tingeret sacro fonte, quæ fuit vltima nostro in templo baptismai celebritas.

Reuersus in urbem à Piratis Prorex, instare illico Mandarinis, ut Patrum causam absoluerent; obstate illi, sed frustra; multis iam testibus & iudiciis de Patrum innocentia, & laude, constitisse, & pronuntiatum esse iuridicè; post omnia verò, denique addere, laturos periniquè etiam Sinenses, viros bonos, culpæ omnis expertes, & qui-
bus

bus nihil vnquam potuerit obiici, perinde vt reos damnati multa graui, domum iis, & templum auferri sexcentis (summa illic ingenti) ædificata nummis, ex legitima præcedentium Proregum facultate; iamque sexennio habitata; & causam pœnæ huius proferri nullam, præter cupiditatem domus illorum vsurpandæ. His & similibus querelis si ab Inspectore Prouinciæ in aulam deferrentur, obuiam ire se credidit sceleratus, conficta specie æquitatis: templum aiens stipe collata constructum fuisse, nihil Patribus eripi, quod iure possent suum asserere; vtcumque res esset, ex iis emi velle; ducatos quinque supra quadraginta empriõni se pretium dicere, vtque illud sibi titulo aliquo vindicaret; iis se quindecim de suo ducatos addere. Possè Patres aureis sexaginta commodè in patriam redire, hoc est per biennium integrum, & interiectas tempestatum moras vastum Oceanum remeteri. Has ergo sibi pecunias Proregis nomine ferenti Riccius, ne faxit Deus, inquit, hoc erimen suscipiam, & templum eius vendam, aut meo assensu profanis vsibus addicatur; quod si posset mihi ratione aliqua licere latin' iusta hæc foret pretij ratio, quæ sextam pretij portionem vix æquat; nam de stipe quod fertur, tollant sanè Sineses, sibi que habeant si vel laterem vnum in id contulerint. Macaensium meorum liberalitas hæc fuit: Etsi autem Prorex repulsam hanc ægrè tulerit, putauit nihilominus, naufragorum more, hoc pecuniolæ potiùs, quàm nihil è sua eiectione collecturum, neque propterea, eius expellendî proposito abstinit; omitto tricas, dolos, & iniurias forenses reliquas, quorum partem idcirco libuit in Residentiæ huius ortu, & progressu representare semel distinctiùs, ne cum fastidio lectoris cogeret læpiùs in causis similibus deinceps ea' repetere. Augusti principio anno 1589. duo primaria eius Prouinciæ capita Inspector & Prorex, magna pompa, officij gratia Riccius cum adissent, et tibi præter, & Riccij, & Mandarinorum expectationem, exilij pœna in Patres exeritur, eam vrbs Præfecti Vicarius quoddam distulisset aliquamdiù sic obiurgatus est à barbaro Prorege vt ad eum sibi demulcendum causam nostram fecerit peiorem, quam frustra iuuare tentauerat. Sententiam iniqui Exilij grandi conscriptam caractere per listores duos misit ad Riccius, per quos illi triduum præfixit, ad purgandam urbem, & discessum vellet nollet citiùs maturandum. Concepta his verbis sententia, Sinesi lingua legebatur, [Etsi P. Matthæus Riccius bona mente in Sinas venerit, & inculpate in regno egerit vt constat ex tabulis de vita illius iuridice confectis, non debet tamen suam tantoperè negligere, patriam cum vita vbique religiosè duci possit, nec moris est exteros, vbi residet Prorex diù retineri. Ergo in patriam remittatur, nec pugnat cum humanitate, aut iure hoc rescriptum: esto enim ædium fabricam, sumptu ingenti absolueris, sed ex stipe, non ex se suffectum quem suum proinde dicere non potest. Quæsitæ tamen ad hunc reponendum à Mandarinis summæ, addantur de meis ducati quindecim, sintque nu-

mero sexaginta, quibus patriæ suæ, quo illum remittimus se reddat] oblatam Riccius post hoc rescriptum pecuniam, ne dignatus quidem aspectu est. Expectabat in ripa nauigium quo erat Quanceum deferendus; & quod erat in hoc discessu acerbissimum, circumstitebant illum Christiani tot lachrimis, gemitu, quodque ipsemet scripsit euulsiuibus, ut si Patrem quisque prosequeretur ad tumulum; at is quanquam & ipse afflictissimus, consolari omnes ut poterat, monere, hortari ut Dominicis & festis ad sacram tabulam conuenirent quam iis relinquerebat in aula aliqua exponendam. Ipsi quin etiam Ethnicis, maxime Literatis amabilitas, Riccij eiectionem hanc fecerat inuisam, & probro sibi ducebant, eiusmodi hominem tam manifesta iniuria violari; imò stultè omnino rei Sinenis apprimè conscium, tantique apud Sinas, & suos nominis, & auctoritatis offensum expelli, postèque ab illo effici, ut Sinæ verè dolerent aliquando quod se metuere sangebant. Sed cum Almeida Riccius prudenter pièque condixerat, ne quid sibi elabi sinerent, quod minus deceret Euangelij Ministros, & quas docuerant virtutes reipsa præstarent: in iis itaque, nec diuersus color, nec vultus tristior, nec indignantis, aut turbati animi vllus index; ne querela quidem frigida & simplex, aut vlla Proregis vel Tansiai illius perfidi mentio qui telam hanc omnem texuerat: quæ virtus constantis animi firma & solida, Philosophis illis virtutum æstimatoribus, magnæ fuit admirationi. Sciaochinum ingressus Riccius, ut clauis ædis sacre Præfecti Vicario traderet, egit amicitie gratias, interpellatusque ab illo denuo de admittenda pecunia, in proposito reiiciendæ firmus stetit, ac repullæ huius roganti Vicario testem dedit, cartam sua conscriptam manu, recepitque ab eo vicissim, perhonorificum, & graue, innocentie suæ testimonium, & vitæ omni laudum genere cumulata; tandem impetrata ex eo fide, non commissurum (quoad in se foret) ut profanaretur templum communi vsu, beneuolè admodum est dimissus, literis munitus quibus maris Præfecto mandabatur de nauigio, illi & præsidio militum, vsque Macaum commodando. Quanceum pronò fluuio venerat, & maris Præfectum absentem operiebatur, cum ecce tibi cimba postridie à Prorege, Sciaochinum regredi iubente, imperati causam cum nullam ederet, multas animo versabat Riccius, nec diuinabat veram; nempe ad hoc illum iubebat retrahi ut compelleretur ducatus, emptæ domus pretium capere, quos præter opinionem semper repulerat, ex quo Prorex minimè ambigebat delationibus in aula se dilacerandum tanquam raptorem alieni; suadebátque Vicarius Riccio, ne quid consuleretur in eum grauius, illos admitteret; sistit se tamen Proregi Riccius iusti tenax, sui que contemptor, cui miris excepto delinitoque blanditijs eandem Prorex sua manu pecuniam obtulit. Vice versa Riccius pari modestia & constantia recusauit: obitienti apud Sinas inurbanum haberi, munus recusare, offerente præsertim Prorege; qui verò infert repente Riccius,

inter

inter se ista conueniunt, pellere Regno me tanquam sceleratum; simulque me donis afficere? cuius sensum responsi callidus barbarus nimis percipiens, lictoremiratus, & catenas poscit, huic flagitioso: designabatque oculis, adstantem interpretem, qui hæc extraneis consilia suggerit: tremens ille haudquaquam mi Domine non meo consilio hæc eduntur, sed acerbo dolore deferendi regni, atque idem pro illo excusans Riccius confirmavit, orauitque supplex si verè sibi, non specie tenus, sed ex animo benè velle, ne se coniceret in mare procellosissimum, milliariibus duodeuiginti millibus iterandum per suprema quot horis pericula. Terræ palmum sibi vbiuis indulgeret in quo quod vitæ supererat daretur tranquillè absoluere, si minus hac eius in Cantonien-si Prouincia; in Quantien-si saltem, seu Chian-sensi, aut quauis alia. His ille seu rationibus, seu miseratione supplicis mollitus, aut credibilius Deo interiùs mouente; negat benignè, suæ mentis fuisse, vt exterminaret illum regno; videret sanè, ac sibi legeret quem mallet in ea Prouincia locum, Sciaochino & Quanceo demptis; hac quia primaria ciuitas, illa quia Proregis sedes. Sciaoceum urbem inspiceret, forsitan illi placitum: actis reuerenter gratis Riccius, stipe aut dono admittit denique ducatus sexaginta, quos tanti fuit sapius antea respuisse; adiecit Prorex argumentum beneuolentiæ, librorum fascem quibus sua aduersum Piratas expeditio cantabatur. Fuit porrò Dei beneficium singulare vt coram ibidem adstaret Lius, assessorum tertius quem Samsum nominant, in procinctu ad iter, Sciaoceum versus, & partes Præfecti vicarias ea in vrbe gesturus. Huic Patres sedulo commendauit Prorex; idemque præstitit Sciaochinensis Vicarius, qui catenas poscentem audiens Proregem, graue aliquid Riccio extimuerat, nunc eius pacatas gaudens molestias, diploma illi solenne perscripsit, nauimque attribuit ad iter, quod erat futurum dierum duodecim. Sic Almeida socio Riccius magno fidei sacræ compendio, iacturam passi Sciaochinensis stationis; proficiscuntur Sciaoceum, die scandentis in cælum Deiparæ festo; ædis sacræ, ac domus raptam prædam gloriosus Prorex, immortalitati suæ in templum destinat, ac ne sibi latronis potius perpetuaret infamiam quam Semidei decus, muro inseri saxum iussit cubitalibus literis ista incisum epigraphæ *Lius Scezanius, Cantonien-sis Prouin-cie Titanus hanc fabricam suo ære numerata pecunia ab Externis emit. Sed nulla est lapidi data fides; visus sibi prosperè à Deo eiusque famulis sua latrocinia inchoasse, ita deinceps Prouinciam miseram exhaustit, vt templum sibi æterum poneret, emptoque potentium fauore in aulam acciretur, eò attollendus vnde grauius rueret. Vidit Sciaocci Riccium obiter, verbisque præter morem blandis æquasse se cum illo credidit accepti datique rationes. Sed enim restabant aliæ, quas nouus inierat Prouinciæ inspector, qui missa ad eum damnationis sententia, prope-rantis ad novos honores interceptit iter, eumque lite contestata, mul-torum reum latrociniorum, Mandarinum honore, notisque spoliavit;*

collato

27.
Sciaoceum
Riccio co-
med. ad ha-
bit.